

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه مشاوره

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A) در رشته مشاوره خانواده

عنوان:

اثربخشی تحلیل ارتباط متقابل (TA) بر تغییر قصه عشق و دلزدگی زناشویی زنان

استاد راهنما:

دکتر ژاله رفاهی

استاد مشاور:

دکتر رضا زارعی

نگارش:

بهنام میرزائی جابری

تابستان ۱۳۹۳

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بیاری از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و بمواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشتن مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، مادران شجریان و اعضاء هیئت علمی واحد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل تحقیق جوی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برائت: التزام به برائت جوی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلائند.

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب بهنام میرزائی جابری دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته مشاوره خانواده که در تاریخ ۹۳/۶/۳۰ از پایان نامه خود تحت عنوان " اثربخشی تحلیل ارتباط متقابل (TA) بر قصه عشق و دلزدگی زناشویی زنان" با کسب نمره دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: بهنام میرزائی جابری

تاریخ و امضاء:

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو: بهنام میرزائی جابری در تاریخ ۱۳۹۳/۶/۳۰ رشته: مشاوره خانواده
از پایان نامه خود با عنوان " اثربخشی تحلیل ارتباط متقابل (TA) بر تغییر قصه عشق و دلزدگی زناشوئی
زنان"

با درجه و نمره دفاع نموده است.

نام و نام خانوادگی اعضاء هیات داوری	سمت	امضاء اعضای هیات داوری
۱ - دکتر ژاله رفاهی	استاد راهنما	
۲ - دکتر رضا زارعی	استاد مشاور	
۳ - دکتر زهرا قادری	استاد داور	

مراتب فوق مورد تایید است . مدیر/معاونت پژوهشی

مهر و امضاء

سپاسگزاری

سپاس بی کران از ایزد منان که طریقی فراهم ساخت تا فرهیختگانی رهنمایم شوند تا به واسطه ایشان ، علم و اخلاق نصیبم شود. اساتید محترمی که جز رضای الهی ، پیشرفت و سعادت جامعه هدفی ندارند. از عزیز بزرگوار سرکار خانم دکتر رفاهی که در سایه همدلی و همیاری ایشان راه کسب دانش و معرفت را آموختم و استاد گرانقدر دکتر رضا زارعی به پاس یاری و حسن خلق قدردانی می نمایم و دریای مهر خداوندی را برایشان آرزومندم.

تقدیم به

آنانی که لحظات ناب و زیبای زندگی را مدیون حضور سبزشان هستم، کسانی که خداوند عشقشان را
در دلم نهاد....

پدر و مادر دلسوزم و مشوقان همیشگی من

همسر مهربانم و خانواده بزرگوار ایشان

فرزندم ، امید زندگیم

وخواهرانم به پاس محبتشان

فهرست مطالب

عنوان	شماره صفحه
چکیده	۱
فصل اول: کلیات پژوهش	
مقدمه	۳
بیان مسأله	۵
اهمیت و ضرورت	۷
اهداف پژوهش	۹
فرضیه های پژوهش	۹
تعاریف متغیرهای اساسی پژوهش	۱۰
فصل دوم: مروری بر ادبیات و پیشینه پژوهش	
دلزدگی زناشویی	۱۳
مبانی نظری عشق	۲۳
عشق به مثابه یک داستان «قصه عشق»	۲۷
نظریه تحلیل ارتباط متقابل	۳۴
پیشینه پژوهش	۵۴
جمع بندی	۶۰
فصل سوم: روش اجرای پژوهش	
طرح پژوهش	۶۲
جامعه آماری	۶۳
نمونه و روش نمونه گیری	۶۳
ابزار پژوهش	۶۳
روش اجرا	۶۶
روش تجزیه و تحلیل آماری	۶۹
ملاحظات اخلاقی	۶۹

فصل چهارم: یافته های پژوهش

۷۱..... یافته های توصیفی

۷۳..... یافته های استنباطی

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۸۰..... خلاصه پژوهش

۸۰..... تبیین فرضیه ها

۸۳..... محدودیت های پژوهش

۸۴..... پیشنهادات

۹۲..... فهرست منابع

۹۲..... پیوست ها

Error! Bookmark not defined...... چکیده انگلیسی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۵	جدول (۱-۲): مراحل مرتبط با هر یک از عناصر از دیدگاه استرنبرگ
۲۷	جدول (۲-۲): هشت نوع عشق از نظر استرنبرگ
۶۲	جدول (۱-۳): دیاگرام طرح پیش آزمون - پس آزمون با گروه کنترل
۶۴	جدول (۲-۳): گروه‌های عاملی، قصه‌ها و نقش‌ها
۶۷	جدول (۳-۳): طرح جلسات آموزش تحلیل ارتباط متقابل
۷۱	جدول (۱-۴): محاسبات شاخص‌های توصیفی قصه عشق در گروه آزمایش
۷۲	جدول (۲-۴): محاسبات شاخص‌های توصیفی قصه عشق در گروه گواه
۷۲	جدول (۳-۴): محاسبات شاخص‌های توصیفی دلزدگی زناشویی در گروه آزمایش
۷۲	جدول (۴-۴): محاسبات شاخص‌های توصیفی دلزدگی زناشویی در گروه گواه
۷۳	جدول (۵-۴): نتایج آزمون باکس
۷۳	جدول (۶-۴): نتایج آزمون همگنی واریانس‌های لوین
۷۴	جدول (۷-۴): شاخص‌های توصیفی گروه آزمایش و گواه
	جدول (۸-۴): نتایج همگنی شیب رگرسیون بین متغیر کمکی (پیش آزمون) و وابسته (پس آزمون) در
۷۵	سطوح عامل (گروه آزمایش و گواه)
۷۵	جدول (۹-۴): نتایج تحلیل کواریانس تک متغیری
	جدول (۱۰-۴): نتایج همگنی شیب رگرسیون بین متغیر کمکی (پیش آزمون) و وابسته (پس آزمون) در
۷۶	سطوح عامل (گروه آزمایش و گواه)
۷۶	جدول (۱۱-۴): نتایج آزمون همگنی واریانس‌های لوین
۷۶	جدول (۱۲-۴): شاخص‌های توصیفی گروه آزمایش و گواه
	جدول (۱۳-۴): نتایج تحلیل کواریانس تک متغیری روی نمرات (پیش آزمون - پس آزمون) گروه
۷۷	آزمایش و گواه
۷۷	جدول (۱۴-۴): خلاصه آمار توصیفی جفت
۷۷	جدول (۱۵-۴): همبستگی بین جفت
۷۸	جدول (۱۶-۴): نتیجه آزمون T جفت شده

فهرست نمودارها

<u>عنوان</u>	<u>شماره صفحه</u>
نمودار (۱-۲): الگوی عشق و دلزدگی	۲۰
نمودار (۲-۲): مثلث عشق	۲۶
نمودار (۳-۲): عملکرد حالت من بالغ	۳۷
نمودار (۴-۲): ترسیم حالات نفسانی	۳۹
نمودار (۵-۲): تبدلات (محاوره‌های) مکمل	۴۲
نمودار (۶-۲): رابطه متقاطع بالغ ← بالغ، والد ← کودک	۴۳
نمودار (۷-۲): رابطه متقابل دوتائی با پیامهای نهانی	۴۴
نمودار (۸-۲): رابطه‌ی متقابل زاویه‌دار با پیامهای نهانی	۴۴
نمودار (۹-۲): جدول وضعیت‌های زندگی	۵۲

چکیده

پژوهش حاضر به منظور تبیین اثربخشی آموزش تحلیل ارتباط متقابل بر تغییر قصه عشق و دلزدگی زناشویی زنان انجام شده است. طرح پژوهش حاضر نیمه آزمایشی به شیوه ی پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل است. جامعه پژوهش زنان مراجعه کننده به مراکز مشاوره وابسته به شهرداری شیراز در سه ماهه آخر سال ۹۲ به تعداد ۸۷ نفر بودند. تعداد ۲۴ نفر به صورت تصادفی از بین کسانی که نمره (درجه) دلزدگی آنان بالای ۳ بود، به عنوان نمونه انتخاب و در ۲ گروه آزمایش و کنترل قرار گرفتند. گروه آزمایش در ۱۰ جلسه آموزش تحلیل ارتباط متقابل (TA) شرکت داده شدند اما گروه کنترل مداخله ای دریافت نکردند. در مطالعه حاضر از مقیاسهای دلزدگی پاینز و قصه عشق استرنبرگ استفاده شد. داده های پژوهش به روشهای تحلیل کوواریانس تک متغیره و چند متغیره و آزمون t جفت شده به کمک نرم افزار SPSS۲۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته های پژوهش حاکی از آن بود که آموزش تحلیل متقابل، دلزدگی زناشویی زنان را به صورت معناداری کاهش می دهد اما تاثیر معناداری بر روی قصه عشق زنان نداشت. نتایج حاصل در دوره پی گیری نیز پایدار بود.

کلید واژه ها: تحلیل ارتباط متقابل، قصه عشق، دلزدگی زناشویی، زنان

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

در میان انسانها نیاز و تمایل فراوانی به تعامل و برقراری ارتباط^۱ با دیگران وجود دارد. انسان به این دلیل درگیر ارتباط می شود تا هویت یابد، با دیگران پیوند برقرار کند و امکانات موجود را کشف و مشکلات خود را رفع کند. (وود^۲، ۲۰۰۶)

ارتباطات میان فردی اساس و شالوده هویت و کمالات انسان و مبنای اولیه پیوند وی با دیگران است. ارتباط موثر^۳ موجب شکوفایی و بهبود روابط بین افراد می شود این در حالی است که ارتباطات غیر موثر مانع شکوفایی انسان شده و روابط را تخریب می سازد. ارتباط سراسر زندگی انسان را در بر گرفته است. انسان به کمک ارتباط زنده می ماند، رشد و تکامل می یابد و سعادت و خوشبختی وی تا حد زیادی به چگونگی ارتباط برقرار کردن او با دیگران دارد. (سیاوشی و نوابی نژاد، ۱۳۸۴)

ارتباطات یکی از قدیمی ترین و بهترین خروجی های انسان است که موجب نگه داشتن ساختارهای زندگی و کمک گرفتن از دیگران در گذشته و اکنون است. (محمدی، اسماعیلی و نیک، ۲۰۱۰)

ایجاد و حفظ روابط صمیمانه و ارضای نیازهای عاطفی و روانی در جریان ازدواج، هنر و مهارتی است که علاوه بر سلامت روان و تجارب سالم اولیه، نیازمند داشتن و کسب نگرشهای منطقی، مهارتی ارتباطی، مهارتهای زندگی، و انجام وظایف خویش است. (اعتمادی، نوابی نژاد، احمدی و فرزاد، ۱۳۸۵)

از جمله مخاطرات در روابط بین زن و شوهر دلزدگی زناشویی^۴ است. دلزدگی وضعیت دردناکی است که کسانی را که توقع دارند عشق^۵ رویایی به زندگیشان معنا بخشد، متاثر می سازد. دلزدگی زمانی بروز می کند که متوجه شوند علی رغم تلاشهایشان، رابطه شان به زندگی معنا نداده و نخواهد داد. دلزدگی

¹ communication

² wood

³ effective Communication

⁴ couple burnout

⁵ love

از عشق یک روند تدریجی است و به ندرت ناگهانی بروز می کند، در واقع صمیمیت و عشق به تدریج رنگ می بازد. (پاینز^۱ ۱۹۹۶). استرنبرگ^۲ در نظریه مثلثی عشق^۳ خود، عشق را به سه بخش اشتیاق^۴، صمیمیت^۵ و تعهد^۶ قسمت می کند. وی پس از صورت بندی نظریه مثلثی عشق، نظریه دیگری را مطرح کرد که در متون علمی از آن به عنوان یک فرا نظریه یاد می شود. نظریه جدید او مبتنی بر این فرض است که عشق یک داستان است و هر فردی داستان خاص خودش را از عشق دارد و فهم افراد از عشق متأثر از داستانی است که از عشق دارند. (میر محمد صادقی، ۱۳۸۸)

در این پژوهش با توجه به ارتباطات زناشویی که دزدگی و قصه عشق^۷ از آن نشأت می گیرد از روش تحلیل ارتباط متقابل^۸ جهت سنجش اثر آن بر دزدگی زناشویی و قصه عشق استفاده شده است.

نظریه تحلیل ارتباط متقابل یکی از ملموس ترین نظریه های روانشناسی نوین است. این نظریه که بانی آن اریک برن^۹ بود و مفاهیم "والد، بالغ و کودک" آن هنوز هم مطرح و در حال تحول هستند، در امور بالینی، درمانی، سازمانی و در روانشناسی رشد، ارتباطات، مدیریت، شخصیت و روابط و رفتار بسیار کاربرد دارد. این نظریه به پدران، مادران، مددکاران اجتماعی، بازرگانان و خلاصه هر کسی در هر مسندی کمک می کند روابطش و خودش را بهتر درک کند (فیروز بخت، ۱۳۸۹)

نظریه تحلیل ارتباط متقابل برای به کارگیری در گروه و گروه درمانی، رویکردی عالی و مناسب است. برن معتقد است که گروه درمانی با رویکرد تحلیل تبادلی که در آن اعضا می توانند طرح و دستورالعمل زندگی خود را که از خاطرات اولیه شان نشأت گرفته است در تعامل با یکدیگر تجربه کنند، بهترین انتخاب درمانی برای افراد است. (نوابی نژاد، ۱۳۸۶).

حال با توجه به مباحث مطرح شده به نظر می رسد بررسی تأثیرات تحلیل ارتباط متقابل بر تغییر قصه عشق و دزدگی زناشویی زنان می تواند نتایج ارزشمند و قابل قبولی ارائه دهد.

¹ pinze

² Sternbrg

³ triangular theory of love

⁴ passion

⁵ intimacy

⁶ commitment

⁷ love story

⁸ transactional analysis

⁹ Eric Berne

بیان مسأله

خانواده اولین سازمان اجتماعی است که فرد در آن زندگی می کند و اساساً یک کانون کمک، تسکین و التیام و شفا بخشی است و کانونی است که باید فشارهای روانی وارد شده بر اعضای خود را تخفیف دهد و راه رشد و شکوفایی آنها را فراهم کند (ثنائی، ۱۳۸۶). ارتباط کارآمد^۱ میان زن و شوهر اساسی ترین جنبه برای عملکرد مطلوب در خانواده به شمار می آید (ترکان، ۱۳۸۵). ازدواج موفق ازدواجی است که دو طرف با ملاک ها و معیارهای خود از روی میل و اشتیاق به یکدیگر علاقه مند و متعهد می گردند، انتخاب می کنند و تصمیم می گیرند تا در هر شرایطی در کنار هم باشند و با یکدیگر همکاری نموده و از همدیگر حمایت کنند. زندگی زناشویی به منزله ی رابطه ی رضایت بخشی برای زوج ها باشد تا بتوانند نیاز های جسمانی، عاطفی، روانی و اجتماعی خود را در یک فضای صمیمانه و توأم با آرامش برآورده سازند (نورانی پور، بشارت و یوسفی، ۱۳۸۶).

خانواده را به موسسه یا نهاد اجتماعی تعریف کرده اند که از پیوند زناشویی زن و مرد شکل می گیرد. از جمله مظاهر زندگی اجتماعی انسان وجود تعامل سالم و سازنده میان انسانها و برقرار بودن عشق به هم نوع و ابراز صمیمیت و همدلی است (عدالتی، ۲۰۱۰، به نقل از حمید و دهقانی، ۱۳۹۱). عشق مهم ترین عامل در انتخاب زوج است زیرا عشق صرف نظر از جنبه های رماتیک و جنسی آن شامل استعداد فرد برای پذیرش تعهد نسبت به دیگران می باشد. گاهی این تعهد مستلزم از خود گذشتگی و فداکاری است. این نوع عشق که باعث موفقیت در زندگی زناشویی است، هنگامی می تواند بروز کند که شخص عمیقاً قادر به محبت کردن، احترام گذاشتن، رسیدگی و قبول مسئولیت در برابر دیگران باشد (عبدالملکی، ۱۳۸۷).

در منابع اسلام نیز بر لزوم محبت و توجه به همسر تأکید شده است. خداوند سبحان در قرآن چنین می فرماید: "از نشانه های خدا این است که از جنس خودتان برای شما همسرانی آفرید تا در کنار آنان به سکون و آرامش درآیید و بین شما مودت و دوستی قرار داد. به درستی که در این کار نشانه ای است برای افرادی که اهل تفکر و اندیشه اند" (روم: ۲۱)

یکی از جنبه های مهم ازدواج بررسی مسائل عاطفی است، چیزی که تحت عنوان عشق از آن یاد می شود. بسیاری از همسران زندگی مشترک خود را با عشق آغاز می کنند، در این زمان هرگز به این موضوع نمی اندیشند که روزی ممکن است شعله ی عشق آنان به خاموشی گراید. (استرنبرگ، ۱۹۹۸ ترجمه بهرامی، ۱۳۹۱) در باب عشق، نظریه ای به نام عشق به مثابه یک داستان^۲ را معرفی نمود که ما

^۱ effective communication

^۲ love story

آدمیان گرایش داریم عاشق کسانی شویم که قصه هایشان با قصه ی ما یکی است یا مشابه آن است. تجارب متفاوت در روابط باعث شکل گیری قصه ی افراد می شود. وی معتقد است که با گذشت زمان قصه ها بی تردید دگرگون می شوند ، اما به هیچ وجه از میان نمی روند. همواره در حال دستکاری قصه های قدیمی هستیم، قصه های تازه ممکن است بهتر باشند یا بدتر.

(الیس^۱ ۱۹۸۰ به نقل از ادیب راد و ادیب راد، ۱۳۸۴) عنوان می کند که زوج هایی که به تازگی ازدواج کرده اند، کمتر به این فکر می کنند که ممکن است زمانی عشق افسانه ای آنها کم رنگ شود و این درست زمانی است که دلزدگی آغاز شده است. دلزدگی در زوجین یک روند تدریجی است که طی آن صمیمیت و عشق به تدریج رنگ باخته و به همراه آن خستگی عمومی عارض می شود(آیالا^۲، ۲۰۰۴، به نقل از نیکوبخت، کریمی و بهرامی، ۱۳۹۰). شروع دلزدگی به ندرت ناگهانی و معمولاً تدریجی و به سختی از یک پدیده ی ناگوار یا حتی چند ضربه ی ناراحت کننده ناشی می شود(نعیم، ۱۳۸۷). دلزدگی زناشویی حالت دردناک فرسودگی جسمی، عاطفی و روانی است. این حالت زمانی بروز می کند که آنها متوجه می شوند علی رغم تلاششان، رابطه ی آنها به زندگی معنا نداده و نخواهد داد(پاینز، ۱۹۹۶).

با توجه به مسائل بازگو شده به نظریه هایی نیاز است که به چگونگی کنش خانواده و به اشتباهاتی که ممکن است در اثر ارتباطات ناسالم صورت گیرد، پردازد و راه کمک و تغییر را به آنها نشان دهد. یکی از موثرترین نظریه های روان شناختی که به حل مشکلات روابط انسانی می پردازد، نظریه تحلیل ارتباط متقابل برن است. این نظریه در زمینه هایی که به درک افراد، روابط بین فردی و ارتباطات نیاز باشد، به کار می رود(استوارت^۳ و جونز^۴، ۲۰۰۹، ترجمه رادگستر، ۱۳۹۲). این شیوه وسیله ای برای خود شناسی و چگونگی آموزش ارتباط با دیگران و نیز روشی برای تشخیص مشکلات زندگی به شمار می رود(هریس^۵، ترجمه فصیح، ۱۳۸۶). تحلیل رفتار متقابل اصولاً زبانی در دل زبانی دیگر است. تحلیل رفتار متقابل زبان منظورها، احساسات و انگیزه های حقیقی است(فیروز بخت، ۱۳۸۹). این نظریه از یک الگوی سه بخشی به عنوان الگوی حالات نفسانی استفاده می کند تا دریابیم انسانها چگونه عمل و رفتار می کنند و این که چگونه شخصیت خود را در قالب رفتارهایشان آشکار می سازند(استوارت و جونز، ترجمه دادگستر ۱۳۹۲)

مشاهدات و اطلاعات پژوهشگر در جلسات مشاوره به عنوان مشاور مدرسه و ارتباط با والدین، نشان داد بسیاری از کاستی های زندگی مشترک نشأت گرفته از مسائل مربوط به عشق و نوع انتخاب زوجین

¹ Eliis

² Ayala

³ Stewart

⁴ Jones

⁵ Heris

می باشد. هرچند این پژوهش رابطه ولی فرزندی را نمی سنجد اما در بررسی مشکلات فرزندان مشخص گردید که والدین آنها به ویژه زنان خانواده که تأثیر بسزایی در تربیت فرزندان دارند، زمانی که هنوز نتوانسته اند تعارضات خود در مسائل ارتباطی و همچنین مشکلات مربوط به انتخاب و عشق به همسر را حل کنند، آرامش و رضایت کافی را نداشته و دچار مسائلی چون دلزدگی و عدم رضایت زناشویی شده اند. وجود این نارضايتها نوع ارتباط با همسر و در ادامه فرزندان را مخدوش ساخته و میان زنان با همسرانشان فاصله انداخته است.

با دقت به مشکلاتی که در زمینه ی ارتباطات خانوادگی و مسائل عشق و دلزدگی زناشویی وجود دارد و همچنین فرهنگ موجود در بین مردم به خصوص زنان که بر ارتباطات احساسی تأکید دارد و انگشت شمار بودن پژوهش ها به ویژه پژوهش های داخلی در زمینه ی قصه ی عشق و دلزدگی و همچنین تأثیر آموزش تحلیل ارتباط متقابل بر روی موضوعات مختلف، این پژوهش در پی آن است که بیابد آیا آموزش تحلیل ارتباط متقابل بر تغییر قصه عشق و دلزدگی زناشویی زنان تأثیر دارد؟

اهمیت و ضرورت

ازدواج رضایت بخش یکی از عوامل مهم بهداشت روانی جامعه محسوب می شود ولی چنانچه ازدواج و زندگی خانوادگی شرایط نامساعدی برای ارضاء نیازهای روانی زوجها ایجاد کند، اختلالات عصبی، افسردگی و خودکشی از پیامدهای اختلافات خانوادگی می شود. پویایی ها و تغییر پذیری مستمر زندگی ایجاد می کند که انسان همواره در صدد یادگیری روشهای جدید برای حل مسائل و مشکلاتش باشد. روشهای کهنه برای حل مشکلاتی که بر اثر رشد نامناسب جامعه صنعتی پدید می آید کارآمد نیستند. خانواده سالم به داشتن مهارتهای خاص از جانب والدین و زوج ها نیاز دارد. سازگاری و کنار آمدن والدین با یکدیگر در زندگی مشترک از جمله مواردی است که فقدان دانش و اطلاعات کافی در این زمینه ها مشکلات شدید و صدمات جبران ناپذیری را برای زوج ها به وجود می آورد. دلزدگی در زوجینی که زندگی خود را با عشق آغاز کرده اند باعث شده تا از لذت رابطه ی صمیمانه، عاشقانه و ایمن بخش با همسر خود به دور باشند. پاینز (۱۹۹۶) معتقد است گرچه دلزدگی پدیده ی جدیدی نیست ولی شیوع آن مربوط به دوره ی فعلی است. دلزدگی بیشتر با علائق و روابط وجودی و پاسخ فرهنگ ما به آنها مربوط است. تنش ها و فشارهایی که به زندگی مشترک یک زوج تحمیل می شود متعددند. این مشکلات با گذشت زمان شدید تر و گاهی اوقات غیر قابل تحمل می شوند، با وجود تمام این گرایشهای فرساینده که وجودشان در رابطه عشقی طبیعی است، به جای اینکه از نرخ بالای دلزدگی در

میان زوج ها شگفت زده شویم ، باید از این موضوع تعجب کنیم که چطور بعضی از زوج ها ، بعد از سالها، هنوز هم رابطه دو جانبه و هیجان انگیز دارند و هنوز هم شعله عشقشان بر افروخته است.

اکثر مشکلات و ناسازگارهای رفتاری ریشه در تعاملات درون خانواده دارد (راچکین^۱ و کوپوسو^۲، ۲۰۰۰، به نقل از سودانی، دهقانی و دهقان زاده، ۱۳۹۲). خانواده درمانگران اغلب بیان می دارند که ارتباطات ضعیف در درون خانواده موجب مشکلات خانوادگی شدید، شکست در حل مشکلات و فقدان صمیمیت می شود (پترسون^۳ و جی فین^۴، ۲۰۰۹). زوج درمانگرها ادعا می کنند که بیشتر زوج هایی که برای درمان مراجعه می کنند ، این کار را به علت نارضایتی زن انجام می دهند. در واقع برای بسیاری از زنان که هدف اصلیشان در زندگی ازدواج است، ازدواج به خطر تهدید کننده سلامتیشان تبدیل می شود. زنان متاهل به طور چشمگیری بیش تر از مردان متاهل در معرض بیماریهای روانشناختی از جمله افسردگی، اضطراب، هراس ها، وضعیت های انفعالی و بیماری های عصبی اند. پس می توان نتیجه گیری کرد که ازدواج برای زنان بیش از مردان دشواری دارد. به علاوه ، زنان بیش از مردان از احساس نارضایتی و به ستوه آمدن از زندگی زناشوییشان شکایت دارند (پاینز ۱۹۹۶)

با بررسی از مراکز مشاوره و کلینیک های روان درمانی درمی یابیم که ریشه ی بسیاری از نگرانی های مراجعین، مسائل مربوط به عشق و مسائل عاطفی و دلزدگی های زناشویی است. لذا ضروری است تحقیقات گسترده ای در این زمینه صورت گیرد. در این پژوهش روشی که برای کمک به افراد آموزش داده می شود تحلیل ارتباط متقابل است. تحلیل رفتار متقابل نظریه ای است که با استفاده از آن می توان در درمان شخصی و رشد روحی گام برداشت. همچنین این نظریه در بهبود روابط انسانی کاربرد های موثرتری دارد. نظریه ی تحلیل رفتار متقابل با فرهنگ پر بار و بالنده ی ما هم نوایی و هم سویی دارد. در نتیجه کاربرد آن را در بهبود رفتارها در روابط انسانی به وضوح می توان مشاهده کرد. (استوارت و جونز، ترجمه دادگستر، ۱۳۹۲). این نظریه رویکرد عالی و مناسبی است تا در گروه از آن استفاده کرد. برن معتقد است در گروه فرد از تجارب بیشتری استفاده می کند و برای کسب مهارت ها زمان کمتری را صرف می نماید. از طریق روش تحلیل رفتار متقابل گروهی به اعضاء کمک می شود تا در سطح مناسبی با دیگران ارتباط برقرار کنند و آگاهی و ارتباط خود را با دیگران فزونی بخشند (کوری^۵، ترجمه عسگری، خدابخشی، دارینی و عسگری، ۱۳۸۷).

¹ ruchkin

² koposov

³ Peterson

⁴ Gfeen

⁵ Corey

مهمترین مسأله ای که در این الگو به افراد آموزش داده می شود شیوه های موثر ارتباط می باشد. یافته های به دست آمده در مورد کارائی و اثربخشی نظریه ی تحلیل ارتباط متقابل حاکی از موثر بودن این رویکرد می باشد (استوارت و جونز، ترجمه دادگستر، ۱۳۹۲).

با توجه به اینکه ارتباط توأم با رضایت و عشق و جلوگیری از دلزدگی زناشویی از مهمترین مسائل مطرح شده در خانواده ها می باشد و همچنین پژوهش های اندکی که در این زمینه صورت گرفته است، انتخاب یک روش درمانی خاص که بتواند به زنان که یکی از ارکان مهم در ثبات خانواده هستند کمک کند تا به روابط خود بهبود بخشند و زندگی صمیمانه ای را تجربه کنند، از مهمترین انگیزه های انتخاب این پژوهش بوده است. با توجه به اهمیت و ضرورت های فوق این پژوهش می تواند موجب تعمیق شناخت و درک ما از جنبه های ارتباطی زوجین شود. امید است نتایج این پژوهش بتواند راهکارهای سودمندی جهت تعامل سالم و سازنده و برقراری عشق به هم نوع داشته باشند. و از نتایج آن بتوان در تهیه و تدوین منابع آموزشی در مراکز مشاوره و نهادهای مرتبط با مسائل خانواده و زنان استفاده کرد.

اهداف پژوهش

- ۱- تبیین اثربخشی تحلیل ارتباط متقابل بر تغییر قصه عشق زنان.
- ۲- تبیین تأثیر تحلیل ارتباط متقابل بر دلزدگی زناشویی زنان.

فرضیه های پژوهش:

- ۱- آموزش تحلیل ارتباط متقابل بر تغییر قصه عشق زنان تأثیر معناداری دارد
- ۲- آموزش تحلیل ارتباط متقابل بر کاهش دلزدگی زناشویی زنان تأثیر معناداری دارد.